

La història de la ciència i de la tècnica durant l'últim quart de segle

Antoni Roca Rosell

Departament de Matemàtica Aplicada I

Centre de Recerca per a la Història de la Tècnica

Càtedra UNESCO de Tècnica i Cultura

Universitat Politècnica de Catalunya

25 anys

- La seducció dels nombres múltiples de 25 ens ha convocat aquests dies per reflexionar sobre la nostra trajectòria com a investigadors i cultivadors de la física
- La història de la ciència, que inclou la història de la física, és una disciplina que ha conegut prou transformacions en els darrers 25 anys

25 anys

- Alguns col·legues de la SCFIS de fa més de 25 anys m'animaren a fer recerca en història de la física perquè, em deien, "també és física"
- Jo els agraeixo la perspectiva, que em va ajudar molt a començar i a continuar
- Voldria mencionar alguna d'aquestes persones, com ara el malaguanyat **Jordi Porta** o el primer president de la Societat, **Josep Rivera**

La Història de la Ciència a les Trobades Científiques de la Mediterrània - 1987

- La primera intervenció explícita de la HCT en les Trobades tingué lloc el setembre de 1987
- Fou un encàrrec a **Luis Navarro**, que havia optat per orientar la seva carrera cap a la recerca històrica i ens demanà (a Josep Chabás i a qui parla) ajut per organitzar una jornada aplegant els que estiguessin treballant a Espanya en Història de la Física
- Respongueren a la convocatòria al voltant de 30 persones

La Història de la Ciència a les Trobades Científiques de la Mediterrània - 1987

- Les actes, publicades per la CIRIT el 1988, són un testimoni excel·lent d'aquest encontre
- Hi he comptat 13 comunicacions sobre la Física al segle XX; la resta sobre l'antiguitat, el període medieval, el renaixement i la revolució científica
- A més de les comunicacions, hi hagué una taula rodona de conclusions, un resum de les quals apareix al volum

La Història de la Ciència a les Trobades Científiques de la Mediterrània - 1987

- Quines coses preocupaven?
 - 1.- La dispersió dels investigadors i la limitada presència de programes de recerca [així com l'escàs reconeixement acadèmic de la disciplina (pròpia d'investigadors frustrats o de jubilats)]
 - 2.- El paper que podia jugar la Història de la Física en l'ensenyament, des de les escoles primàries a la universitat
 - 3.- Com promoure i coordinar la recerca en Història de la Física a Espanya

La Història de la Ciència a les Trobades Científiques de la Mediterrània - 1991

- Els “torns” establerts per a les Trobades comportaren que el 1991 la temàtica havia de tornar a la Història de la Física
- Quan ens ho proposaren (potser a principi de 1991), els que havíem estat implicats en la reunió de 1987 estàvem compromesos a la creació d'una nova filial de l'IEC, la que s'acabà denominant: Societat Catalana d'Història de la Ciència i de la Tècnica, que es creà en una assemblea de maig de 1991

La Història de la Ciència a les Trobades Científiques de la Mediterrània - 1991

- Des de 1990, s'havia format una comissió gestora per preparar els estatuts i definir com seria la nova societat
- Aquesta comissió gestora acceptà l'organització de l'edició de 1991 de les Trobades
- La SCFIS no va posar cap inconvenient en patrocinar una reunió que anés més enllà de la Història de la Física, abastant la història de la ciència, de la tècnica i de la medicina

Situació de la HCT cap a 1991

- Els anys transcorreguts havien estat útils per establir primers contactes, primers intents de col·laboració
- El suport institucional de la Història de la Ciència era, però, escanyolit, tot i la rellevància dels centres que la conreaven
- Als Països Catalans, hi havia establerts els grups següents:
 - 1.- Grup d'història de la ciència àrab de la Universitat de Barcelona (Josep M. Millàs Vallicrosa, Joan Vernet, Julio Samsó)
 - 2.- Departament d'Història de la Ciència de la Universitat de València (José M. López Piñero)
 - 3.- Grup associat a *Geocrítica* a la Universitat de Barcelona (Horacio Capel)
 - 4.- Grup a la UPC (Guillermo Lusa)
 - 5.- Grup de la Universitat Autònoma (Manuel G. Doncel)
- La major part dels investigadors, però, estaven dispersos en diferents universitats o treballant sense suport institucional

Les “Trobadades d’Història de la Ciència i de la Tècnica”

- La reunió de 1991, amb la SCHCT recent creada, fou un èxit, de manera que se n’organitzà una segona edició el 1992 (que tingué lloc a Peníscola)
- Després, la SCHCT acordà que tingués lloc cada dos anys: Tarragona (1994), Alcoi (1996), Observatori de l’Ebre (1998), Vic (2000), Barcelona (2002), Mallorca (2004), Girona (2006), Lleida (2008)
- Hom conservà el nom, optant pel singular - “Trobadada”- des de 2000
- [La propera Trobadada està prevista a Barcelona el 2010, simultàniament amb la 4th Conference of the European Society for the History of Science]

Participants
a la IX
Trobadra
celebrada a
Lleida el
novembre
de 2008

05/10/2009

XXV anys de Trobades científiques
de la Mediterrània

11

Panorama actual

- En aquests anys la situació ha canviat notablement
- S'han consolidat els grups existents el 1987 (Àrab, València, *Geocrítica*, UPC, UAB)
- Han sorgit altres grups en altres centres i universitats (UB, CSIC, UPF, URV, IME, UPV (Alcoi))
- Existí des de 1997 una Xarxa Temàtica d'Història de la Ciència i de la Tècnica amb 18 grups
- Des de la primera convocatòria, a Catalunya foren reconeguts dos grups de recerca consolidats en HCT (UPF/UAB-UPC-CSIC), renovats (tot i que amb diferent fortuna) dues vegades [Hi ha igualment un altre grup consolidat dins de l'àrea de filologia semítica]
- Hi ha vigents diversos projectes de recerca del Ministeri

Panorama actual

- La UAB i la UB han organitzat un Màster Oficial d'Història de la Ciència des de fa tres anys
- La SCHCT ha promogut un projecte de salvaguarda del patrimoni (Servei d'Arxius de Ciència)
- S'han editat al menys tres obres de referència: *Història de la ciència al País Valencià* (1995); *Ciència i Tècnica als Països Catalans* (1995); *La Ciència en la Història dels Països Catalans* (2005, 2007, 2009?); *Història de la Ciència a les Illes Balears* (2006, 2007, 2008)
- S'han creat noves revistes especialitzades: *Quaderns d'Història de l'Enginyeria* (1996), *Cronos* (1998), *Suhayl* (2000), *Actes d'Història de la Ciència i de la Tècnica* (2008), a més de *Geocrítica* (1976-1994; en web des de 1997)

1982-2002
EL SIDAOMONTE

*La Ciència
en la Història
dels Països Catalans*

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

DEL NÀSSEMBRE DE LA CIÈNCIA MODERNA
A LA IL·LUMINACIÓ

*La Ciència
en la Història
dels Països Catalans*

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

menú GeoCrítica - Mozilla Firefox

Fitxer Edita Visualitza Historial Adreces d'interès Yahoo! Eines Ajuda

http://www.ub.es/geocrit/menu.htm

revista geocritica

Adreces d'interès

Cerca:

Barra de les adreces d'in...
Menú de les adreces d'i...
Adreces d'interès per or...

XI Coloquio Internacional de Geocritica:
La planificación territorial y el urbanismo desde el diálogo y la participación

Premio Internacional Geocritica

El Profesor Camilo Domínguez Premio Internacional Geocritica 2009

GEO CRÍTICA <i>Cuadernos críticos de geografía humana</i>	SCRIPTA VETERA <i>Edición Electrónica de Trabajos Publicados</i>	SCRIPTA NOVA <i>Revista Electrónica de Geografía y Ciencias Sociales</i>	BIBLIO 3W <i>Revista Bibliográfica de Geografía y Ciencias Sociales</i>	AR@CNE <i>Revista de recursos en Internet sobre Geografía y Ciencias Sociales</i>		
Libros electrónicos y colecciones editoriales	Investigación	Enseñanza <i>Geoforo Iberoamericano sobre Educación</i>	Ciudadanía y participación	<i>Dia-e-logos</i>	Congresos y reuniones científicas	La red Geo Critica Internacional

Director: Horacio Capel
 Coordinadores: Vicente Casals, Miriam Hemi Zaar y Jerónimo Bouza
 Secretario: Gerard Jori, Quim Bonastra y Jeffer Chaparro
 Colaboradores

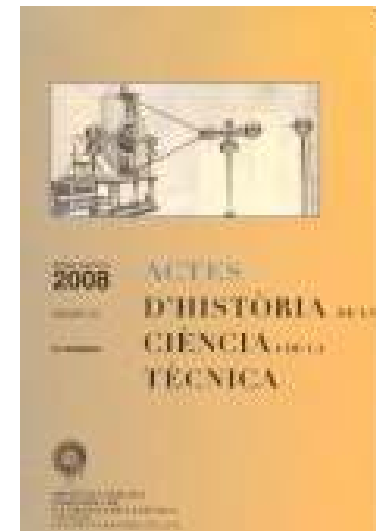
Estadísticas y contadores web gratis
 Estadísticas Gratis

Cerca: roca

Següent Anterior Ressalta-ho tot Distingeix entre majúscules i minúscules

Fet

Centre de benvingu... menú GeoCrítica - ... Safata d'entrada per... Microsoft PowerPoi... CA 10:08

Principals línies de recerca

- Ciències exactes i cartografia nàutica a Al-Àndalus i al món islàmic en general
- Sanitat i medicina a la Baixa Edat Mitjana i al Renaixement
- La revolució científica a Espanya
- Xarxes tècniques a les ciutats (Gas, telègraf, electricitat, telèfon)
- Història de la construcció
- Història de les matemàtiques al Renaixement
- Història de l'enginyeria, des del segle XVIII al XX
- Història de les ciències exactes (física, matemàtiques) a Catalunya, Espanya i al món segles XIX-XX

Principals línies de recerca

- Història de les ciències naturals
- Història de la psicologia
- Història de la biologia
- Medicina i societat a l'Espanya contemporània
- El Catalanisme mèdic
- Ciència i tècnica durant la guerra civil i el franquisme – Memorial democràtic
- El patrimoni científic, tècnic i industrial (instruments científics, instal·lacions docents, fàbriques, instal·lacions tècniques)
- Aplicacions didàctiques de la història de la ciència i història de l'ensenyament de les ciències

Principals orientacions de la recerca

- Història com a **reconstrucció dels sabers i les pràctiques humanes** en el passat (en el context del passat!)
- *Filiacions* del pensament i de les pràctiques científiques i tècniques
- **Escoles** científiques i tècniques
- Origen i desenvolupament de les **professions** científiques
- El paper de les **institucions** (clubs, acadèmies, societats, fundacions...)

Principals orientacions de la recerca

- Biografies científiques
- El paper dels **estats** i dels **mecenes**
- *Little Science – Big Science*
- Estudis **bibliomètrics** i de col·legis **invisibles**
- Aplicacions de la HCT a les **polítiques científiques**
- Aplicacions de la HCT a l'**ensenyament**

Balanç

- La Trobada de 1991 representà un autèntic llançament (o relançament) de la Història de la Ciència com a disciplina acadèmica als Països Catalans
- Tot i les dificultats, s'han desenvolupat grups de recerca amb un suport institucional creixent (professors agregats, titulars, catedràtics, investigadors del CSIC)
- Al món de la recerca, la HCT encara es mou entre el reconeixement i el menyspreu
- S'ha avançat, però no de manera clara, en la inserció de la HCT en l'ensenyament (ensenyament primari, secundari, nou EEES)
- La demanda d'estudis històrics ha crescut en relació amb les històries institucionals o les commemoracions, però no s'acaba d'assumir el paper de perspectiva crítica que ha de tenir la HCT